

**ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR „REGINA MARIA”,
FILIALA JUDEȚEANĂ „MATEI BASARAB” VÂLCEA,
Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” – Râmnicu-Vâlcea**

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ȘI MAREA UNIRE A ROMÂNILOR

vol. III

**100 DE ANI DE LA FĂURIREA ROMÂNIEI MARI
(1918-2018)**

*- lucrările științifice ale Simpozionului Național de Istorie
„România în Primul Război Mondial”, ediția a III-a – „Marea Unire. Centenar”,
16-17 noiembrie 2018, municipiul Alba-Iulia, județul Alba,
manifestare desfășurată în cadrul programului de cercetări istorice
„Pe urmele eroilor și martirilor neamului” -*

Coordonator: Eugen Petrescu

**EDITURA UNIVERSITARIA,
CRAIOVA, 2018**

Autori: Nicolae Gabriel Albinaru, Cezar Gabriel Avram, Mihaela Bărbieru, Dumitru Bondoc, Grigore Buciu, Dumitru Cauc, Sevastian Cercel, Alexandrina-Daniela Gavrilă-Ciobotea, Dinică Ciobotea, Elena Otilia Tăriță Cîmpeanu, †P.S. Emilian Crișanul, Gabriel Croitoru, Sorin Liviu Damean, Constanțiu Dinulescu, Adina Berciu-Drăghicescu, Gheorghe Dumitrașcu, Adrian Frunză, Dumitru Garoafă, Otilia Gherghe, Cornelia Ghinea, Stelian Gomboș, Ilie Gorjan, Constantin Mănescu-Hurezi, Ioan St. Lazăr, Corvin Lupu, Dumitru Matei, Mite Măneanu, Varvara Magdalena Măneanu, Veniamin Micle, Narcisa Maria Mitu, Nicolae Moga, Octavian Moșin, Tudor Nedelcea, Daria Nicolae, Vladimir Osiac, Daniela-Liliana Pătrașcu, Dumitru-Valentin Pătrașcu, Ionuț-Adrian Pătularu, Eugen Petrescu, Romeo A. Popa, Toma Rădulescu, Bogdan Emanuel Răduț, Tudor Rățoi, Paul Rezeanu, Ionuț Săraru, Costin Scurtu, Ion Leone Sima, Camelia Aurelia Slabu, Ion Soare, Mihai Sporiș, Onoriu Stoica, Dan Șalapa, Nicușor Marian Pele Trăiloiu, Constantin E. Ungureanu, Radu Ștefan Vergatti.

Editor: Eugen Petrescu

Tehnoredactor și grafician: Valentin Pițigoi

Traducător în limba engleză: Gabriela Buican

Acest volum a fost tipărit cu ajutorul financiar al Preacucernicului Părinte Petre Veșeleanu – preot paroh la Parohia Trăistari (orașul Ocnele Mari), al Preacucernicului Părinte Dr. Constantin Mănescu-Hurezi – preot paroh la Parohia Horezu II-Urșani (orașul Horezu) din Arhiepiscopia Râmnicului, și al Domnului Ec. Ion Rizea – om de afaceri din municipiul Râmnicu-Vâlcea, județul Vâlcea, cărora le mulțumim pentru generosul act de binefacere.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor /

coord.: Eugen Petrescu. - Craiova: Universitaria, 2016 -
vol.

ISBN 978-606-14-1131-3

Vol. 3: 100 de ani de la făurirea României Mari

- 2018. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-14-1441-3

I. Petrescu, Eugen (coord.)

94

Coperta IV: marca Centenarului Marii Uniri, autor Ministerul Culturii și Identității Naționale; harta ROMÂNIA MARE, autor Gheorghe Rotaru – președintele Asociației de Vexilologie „Tricolorul”, Râmnicu-Vâlcea.

„Neamul este etern prin cultul eroilor!”
(Nicolae Iorga)

Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”

Director: Eugen Petrescu

Consiliul Științific

- Dinică Ciobotea
- Sorin Liviu Damean
- Radu Ștefan Vergatti
- Cezar Gabriel Avram
- Grigore Buciu
- Tudor Rățoi
- Constanțiu Dinulescu
- Octavian Moșin
- Tudor Nedelcea
- Cristina Narcisa Vergatti
- Gabriel Croitoru
- Florin Epure
- Dumitru Valentin Pătrașcu
- Ion Niță Rizea
- Mite Măneanu
- Dumitru Cauc
- Gabriela Buican
- Constantin Mănescu-Hurezi

Tabla auctorială

Nicolae Gabriel Albinaru (Râmnicu-Vâlcea): publicist; membru al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Cezar Gabriel Avram (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; directorul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Mihaela Bărbieru (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Dumitru Bondoc (Costești, Vâlcea): publicist; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor”, comuna Costești, din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Grigore Buciu (București): general de brigadă în retragere; vicepreședinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Gabriela Buican (Râmnicu-Vâlcea): doctor în filologie; profesor de limba engleză la Colegiul Național de Informatică „Matei Basarab”, Râmnicu-Vâlcea.

Dumitru Cauc (Fărcășești, Gorj): doctor în istorie; profesor la Școala Gimnazială „Victor Popescu”, comuna Fărcășești, județul Gorj; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Sevastian Cercel (Craiova): doctor în științe juridice; profesor universitar la Facultatea de Drept a Universității din Craiova.

Alexandrina-Daniela Gavrilă-Ciobotea (Craiova): referent superior în cadrul Serviciului Județean Dolj al Arhivelor Naționale.

Dinică Ciobotea (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; coordonator științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Elena Otilia Tăriță Cîmpeanu (București): inginer și arhitect-urbanist; doctor în inginerie civilă; arhitect șef la Primăria orașului Pantelimon, județul Ilfov (2013-în prezent), consilier arhitect la Compania Municipală de Dezvoltare Durabilă București (2017-în prezent).

† **P.S. Emilian Crișanul** (pe numele de mirean Vlad Nică; Arad): teolog; doctor în istorie, conferențiar universitar; episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului (2009-2017), episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului (din 2017), membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Gabriel Croitoru (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Sorin Liviu Damean (Craiova): doctor habilitat în istorie, profesor universitar; decan al Facultății de Științe Sociale a Universității din Craiova; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Constanțiu Dinulescu (Craiova): doctor în istorie; conferențiar universitar la Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova; președinte al Filialei Dolj a Societății de Științe Istorice din România; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Adina Berciu-Drăghicescu (București): doctor în istorie, profesor universitar; membru al Societății de Științe Istorice din România.

Gheorghe Dumitrașcu (Râmnicu-Vâlcea): profesor, doctor în istorie; fondator și secretar general al Asociației „Forumul Cultural al Râmnicului”.

Adrian Frunză (Craiova): profesor; cercetător istoric independent.

Dumitru Garoafă (Râmnicu-Vâlcea): profesor, arhivist; membru al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Otilia Gherghe (Craiova): istoric; muzeograf, șef al Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Olteniei din Craiova (1982-2014).

Cornelia Ghinea (Pitești): profesor; membru al Filialei Județene Argeș a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Stelian Gomboș (București): doctor în teologie; consilier superior la Secretariatul de Stat pentru Culte din cadrul Guvernului României (București).

Ilie Gorjan (Budești, Vâlcea): general maior în retragere; conferențiar universitar, doctor în drept; membru al Asociației „Forumul Cultural al Râmnicului”.

Constantin Mănescu-Hurezi (Horezu, Vâlcea): teolog; doctorand în istorie; preot paroh la Parohia Horezu 2 – Urșani; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ioan St. Lazăr (Râmnicu-Vâlcea): doctor în filologie, conferențiar universitar; membru al Uniunii Scriitorilor din România, președinte executiv al Fundației Culturale „Sf. Antim Ivireanul”, redactor șef al revistei de teologie și cultură *Lumina lumii*.

Corvin Lupu (Sibiu): doctor în istorie; profesor universitar la Facultatea de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” Sibiu.

Dumitru Matei (Caracal): colonel în retragere; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Caracal din cadrul Filialei Județene Olt a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Mite Măneanu (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie; director fondator al Societății de Istorie și Cultură „Porțile de Fier” și al revistei „Porțile de Fier”, Drobeta-Turnu Severin, județul Mehedinți; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Varvara Magdalena Măneanu (Drobeta-Turnu Severin): etnograf; secretar de redacție la revista „Porțile de Fier” (1996-în prezent).

Veniamin Micle (Costești, Vâlcea): teolog; arhimandrit, preot slujitor la Mănăstirea Bistrița, comuna Costești, județul Vâlcea.

Narcisa Maria Mitu (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Nicolae Moga (Voineasa, Vâlcea): teolog, preot; consilier bisericesc administrativ în cadrul Centrului Eparhial al Arhiepiscopiei Râmnicului; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Voineasa, din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Octavian Moșin (Chișinău): doctor în teologie; conferențiar universitar; preot-paroh la Biserica „Întâmpinarea Domnului” a Universității de Stat din Republica Moldova; responsabil al Sectorului Sinodal și Activitate Pastorală pentru Tineret din cadrul Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Tudor Nedelcea (Craiova): doctor în filologie; cercetător științific gradul I în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române (1999-2019); membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Daria Nicolae (Constanța): profesor; președinte al Asociației Culturale „Astra Dobrogeană” Constanța.

Vladimir Osiac (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; decan al Facultății de Istorie, Filosofie și Geografie a Universității din Craiova (2000-2008).

Daniela-Liliana Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctorand în istorie; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu; membru al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Dumitru-Valentin Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctor în istorie; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ionuț-Adrian Pătularu (Craiova): profesor, doctor în istorie; director al Seminarului Teologic Ortodox „Sfântul Grigore Teologul”, Craiova.

Eugen Petrescu (Râmnicu-Vâlcea): istoric; președinte al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea și director fondator al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”, Râmnicu-Vâlcea din cadrul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Valentin Pițigoi (München, Germania): jurnalist; tehnoredactor și grafician.

Romeo A. Popa (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie; profesor la Școala Gimnazială „Regele Mihai I” din Drobeta-Turnu Severin, județul Mehedinți.

Toma Rădulescu (Craiova): doctor în istorie; muzeograf, șef secție la Muzeul Olteniei din Craiova (1974-2012).

Bogdan Emanuel Răduț (Craiova): istoric; membru al Uniunii Bisericilor Creștine după Evanghelie din România și al Societății de Științe Istorice din România – Filiala Dolj.

Tudor Rățoi (Drobeta-Turnu Severin): istoric, arhivist; doctor în istorie, conferențiar universitar; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”; director al Direcției Județene Mehedinți a Arhivelor Naționale (1995-2018); director general adjunct al Arhivelor Naționale (2006-2007).

Paul Rezeanu (Craiova): doctor în istorie, profesor universitar; director al Muzeului de Artă din Craiova (1970-2004).

Ionuț Săraru (Râmnicu-Vâlcea): istoric; muzeograf la Memorialul „Nicolae Bălcescu”, comuna Nicolae Bălcescu, județul Vâlcea.

Costin Scurtu (Constanța): doctor în istorie; șeful Filialei Constanța a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”.

Ion-Leone Sima (Craiova): masterand al Facultății de Științe Sociale a Universității din Craiova.

Camelia Aurelia Slabu (Craiova): conservator în cadrul Muzeului Olteniei din Craiova.

Ion Soare (Râmnicu-Vâlcea): filolog, arhivist; doctor în filologie; vicepreședinte al Asociației „Forumul Cultural al Râmnicului”.

Mihai Sporiș (Râmnicu-Vâlcea): eseist; liderul Grupului Informal de la Râmnic „România – Grădina Maicii Domnului”.

Onoriu Stoica (Craiova): arheolog, numismat, profesor de istorie; membru al Secției Craiova a Societății Numismatice Române.

Dan Șalapa (Drobeta-Turnu Severin): profesor de Științe Socio-Umane la Colegiul Național „Gh. Țițeica” și Colegiul Național Pedagogic „Șt. Odobleja”, Drobeta-Turnu Severin.

Nicușor Marian Pele Trăiloiu (Drobeta-Turnu Severin): arhivist; doctor în istorie; șeful Serviciului Județean Mehedinți al Arhivelor Naționale (din 2018).

Constantin E. Ungureanu (Țicleni, Gorj): profesor de Limba și Literatura Română; publicist.

Radu Ștefan Vergatti (București): doctor în istorie, profesor universitar; membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România; membru în Consiliul Științific al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Prefață

1 Decembrie 1918. Suntem în al 2018-lea an al Erei lui Hristos, dinspre care rotim privirea spre un trecut istoric plin de fapte, de izbânzi și descumpăniri, mereu în prinos de pace invocată și de luptă pentru aceasta, de obiective recuperative și de idealuri atinse în momentul când răstria era mai mare. Totdeauna viața de ființă istorică a chemat și reîntrupat viață nouă, în forme mărețe de jertfă, de dragoste și de veșnicie. În imaginea sufletului meu, trecutul neamului din care fac parte mă păzește de orice ezitare, șovăire sau rătăcire, căci în el este reperul dinspre care măsoar lumea, orizonturile concretului și dimensiunea ființei în supramăsura obârșiei, ce are ținută de Biblie ca locul unde nașterea (= creația) și-a deschis ochii la bine și la rău.

Dinspre concepțiile istoricilor, obârșia locului este capul în adâncime al timpului, al unei istorii de moșteniri cumulate, multiplicare și îndatoritoare și de continuități ereditare, sau de clivaje culturale. Matca primară a unui român rămâne undeva în pământul dăruit de Dumnezeu poporului român, ca descendent unic al Romanității Orientale din spațiul antic daco-moesian, de la nord și sud de Dunăre, în curba cea mare a Carpaților și pe marginea Mării Pontice.

În datul geografic rostit, poporul neolatin al românilor, în tăria relației sale telurice și în ordinea socială de viațuire moșnenească-răzășească-cnezială, și-a împlinit rolul și rostul de spațiu de frontieră în marginea de sud-est a creștinătății europene, închizând „poarta” nepoftiților de peste mări sau din părțile Asiei. Iar când Imperiul Bizantin s-a clătinat în fața ofensivei otomanilor, acesta și-a declinat calitatea de apărător al Creștinătății, transferând-o statelor românești în secolele XIV-XVI, perioada cea mai înverșunată în confruntări pentru ca limesul Dunării să fie stavilă. Într-un război de peste o sută de ani cu otomanii, Țările Române au reușit – singure și, câteodată, în cooperare cu statele europene – să-și păstreze ființele politice, în interiorul cărora au dăinuit în filoane de aur limba română și credința creștină.

Cerințele imperioase de viață ale poporului român, după instaurarea suzeranității otomane peste Moldova, Țara Românească și Transilvania în anii 1538-1541, au determinat pe fondul unității etnice și al eficienței solidarității militare, actul epopeic antiotoman săvârșit de Mihai Viteazul voievod, în dimensiunea primei uniri a tuturor românilor în anii 1599-1600. De atunci încoace, Mihai Viteazul a rămas simbol și icoana sfântă a neamului românesc, conturând și personificând idealurile de independență și unitate statală.

Asocierea celor două idealuri, în consacrarea temporară din 1600, s-a afirmat ca principiu unic încă de atunci și a devenit cheia de boltă a gândirii social-politice românești în epoca modernă. Numele lui Mihai Viteazul, chiar „în cugetarea umilă a unor timpuri înngenunchiate”, începe a fi invocat. În anul 1756, zugravul Zamfir picta „Venirea lui Mihai Bravul din rezelul de la Călugareni, cu triumf, la anul 1595”, adică într-o epocă fanariotă de deplină lipsă de spirit național, când speranțele Principatelor Române, în contextul Chestiuni Orientale, se întrezăreau în reșezarea lor în rândul entităților politice creștine ale Europei cu statutul juridic internațional de state independente. Dezbaterile pe tema evenimentelor politice și militare ale vremii de către intelectualii români, ideea comunității cu Europa, iar nu cu arealul de cultură și civilizație orientală exprimat de regimul fanariot, cuprinseseră cele mai viguroase clase sociale, reprezentanții acestora militând pentru recăștigarea statutului juridic al Principatelor Române din perspectiva sistemului politic european.

Către sfârșitul secolului al XVIII-lea, „descălecătoarea cultură ardeleană” (după expresia lui N. Iorga) a dimensionat, prin raportare la istorie, perimetrul conștiinței naționale și, implicit, sensul istoriei captat în procesul construcției statului național unitar român. După jertfele lui Horea și Tudor Vladimirescu, conducători ai luptelor de emancipare politică a românilor în regimurile habsburgic și otomano-fanariot, în sensul revoluțiilor care au reconfigurat harta istorică a celei mai mari părți a planetei prin zdrobirea structurilor imperiale medievale, societatea românească și-a revendicat drepturi la individualitate politică unică în baza trecutului ei din epocile de glorie ale domnitorilor Mircea cel Bătrân și Mare, Ștefan cel Mare și Sfânt și Mihai Viteazul Unificatorul.

Obiectivele revoluționarilor pașoptiști s-au regăsit în deceniile următoare exprimate concret în înfăptuirea Unirii Principatelor (1859) și cucerirea Independenței de Stat în 1877-1878.

Marile reforme din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, conturarea unei alte poziții politice internaționale pentru statul național român, pe de o parte, și consumul general de energie al tuturor forțelor sociale și politice interne cuprinse de un elan debordant, pe de altă parte, au stăruit în mentalul epocii și prin reîntoarcerea cu recunoștință către ziua simbol de 24 Ianuarie 1859. În jurul acestei date de rezonanță s-a împlinit, în fiecare an, un act cultural asociat ideilor de dreptate, libertate și unitate. Ziua Unirii Principatelor, percepută chiar de realizatori ca fiind reperul necesar apropierei societății de problemele cele mai stringente ale evoluției istorice în acel timp, a fost aleasă spre a fi sărbătoare, așa cum pentru românii de peste Carpați rămânea 3/15 Mai 1848, cu încărcătura ei programatică și neîmplinită.

Noul statut politic al României în lume și sentimentele naționale s-au revărsat în anii de după căștigarea Războiului de Independență în numeroase inițiative de pro-slăvire a sacrificiului făcut de înaintași pentru izbândirea idealurilor de libertate și unitate națională.

Sfârșitul secolului al XIX-lea s-a scurs pentru români în sensul ascendenței istorice, al creației pe modele occidentale și al credinței că poporul român se află în așteptarea „plinirii timpului” (Mihail Sadoveanu, *Viața lui Ștefan cel Mare*), adică al momentului recompunerii politice în forma și dimensiunea vetrei strămoșești daco-romane.

Pentru ca anul 1918 să închidă sensurile istoriei milenare a românilor prin desăvârșirea unității politice, în Primul Război Mondial s-au jertfit sute de mii de români. Despre sensul vieții lor închinată idealului de reîntregire a neamului s-a evocat chiar la 25 noiembrie 1918 cu ocazia ridicării primului monument pentru eroii din România în virtutea prevederilor Conferinței de pace de la Paris, cel pentru avocații din Craiova, atunci când s-a crezut că „pe neamul nostru... Domnul ni-l va zidi puternic și cimentându-l cu sângele vărsat în acest război de scumpii noștri eroi, care pe lângă faima de vitejie a strămoșilor noștri la Rovine, Codrii Cosminului, Războieni, Călugăreni și altele, au adăugat și ei faima vitejiei lor la Mărășești, Mărăști, Oituz, Valea Jiului și altele, uimind cu eroismul lor nu numai pe aliații noștri, dar și pe inamici”.

Împlinirea vremii la 1 Decembrie 1918, prin dorința și impunerea Adunării Naționale de la Alba-Iulia („altarul unității naționale”) de unire a tuturor românilor, a înălțat ziua aceasta la măreția faptului istoric deplin.

Așadar, cea mai mare zi din istoria națională, 1 Decembrie, cuprinde în sine o istorie milenară, de luptă pentru libertate și dreptate, unitate și demnitate, și o proiecție a creației Europei creștine.

Astăzi, 1 Decembrie o revendicăm în parametri profund simbolici. „În însăși măreția ei, în entuziasmul conținut de ea, în exaltarea plină de ea, durează – scria pe meleagurile împăratului Traian în 1968 cărturarul român George Uscătescu – semnificația tragică a unei întregi existențe istorice”.

Istoria întotdeauna își caută împlinirea firească. Din avatarurile și consecințele politico-teritoriale de după cel de-Al Doilea Război Mondial, timpul, cu siguranță, va repara perfectă entitate politică, firească în organicitatea ei, România din 1 Decembrie 1918.

*

* *

2018, Anul Centenarului Marii Uniri. Istoria lumii, inclusiv a Românilor, are ca motor al faptelor ideile-forță, exprimate prin termeni călăuzitori, corespunzători Timpului modelator. Termenii – ca obiective ale unui viitor vecin prezentului – și ca idealuri ale viitorului se însumează, prin creație și moștenire, și prin translatăre în sinteze care modelează experiența de viață a umanității. Formele de viață din istoria Europei, de exemplu, s-au refăcut în structuri noi, amalgamând straturi etnice de doar două ori între neolitic și contemporaneitatea noastră, între „revoluția” ceramicii și „revoluția internetului”. În măsura în care oamenii au sporit, ca număr, pământul și-a căpătat stăpânii etnici, în contururi teritoriale (state). Apoi, într-o vechime bineprecizată cronologic – zisă Antichitate – s-a produs cel mai mare proces etnogenetic exportat de statul

roman, romanizarea. A urmat, timp de mai multe secole, marea migrație a etniilor dornice să iasă din atlasul geografic al Barbariei. Din nou s-au produs sinteze etnice, lingvistice și culturale, care au dat harta etnologică cea nouă a Europei, care – în linii generale – se păstrează până astăzi. Ideea de creație – care dimensionează omul – a articulat ca o necesitate structuri statale pentru toate *neamurile, popoarele, națiunile*, în forme adecvate geografiei și potențialului uman, mai întâi în terminologia formațiunilor prestatale feudale, statelor feudale naționale (independente sau dependente politic în cvasigeneralul principiu al raporturilor de vasalitate și al existenței imperiilor ca suprastructuri îndoctrinate de Sf. Augustin).

În momentul când oamenii au rupt aceste moduri de viață medievale, prin revoluțiile conduse de burghezie, istoria a impus ideea de *națiune* ca factor al unității de efort creator, rostogolind în obârșia spațiilor primordiale etnice forma statului modern, „singura găzduire a progreselor omului european”, „acel întreg în care se reunesc toate elementele vieții” (moșia, neamul și limba) și „în cadrul căruia ele capătă un sens”. (cf. Pierre Manet, *Rațiunea Națiunilor. Reflecții asupra democrației în Europa*, Editura Nemira, 2007, p. 8-9)

În procesualitatea istorică, toți termenii care au desemnat marile comunități omenești într-o epocă sau alta s-au modelat în firescul legilor care au dat omului dreptul să fie stăpânul naturii. Treptele înfăptuirilor le reamintește istoria ca știință despre trecut nu ca pe o poveste, ci „ca o tălmăcire a vremii de față și de povățuire vremii viitoare” (după Mihail Kogălniceanu, 1840).

Statul național unitar român, în mișcarea prin timp, s-a dezvoltat în sensul de conservare a moșiei din „epoca genezelor” etnică, lingvistică, social-politică și culturală, de când Romanitatea Orientală s-a detașat de cea Occidentală, acestea despărțindu-se prin interpunerea Imperiului Bizantin, pierzător prin defensivă treptat al sferei de dominație politică în teritoriul mare al neamului romanic (al Vlahilor = Românilor) întins de la Munții Balcani, la sud, și până la Carpații Păduroși, la nord.

În geografia istorică a Evului Mediu, Românii – din rațiuni existențiale și misionare creștine, au gândit și acționat în comun la „porțile creștinătății” în fața Imperiilor tătar și otoman, în forme de solidaritate a statelor (de esență națională) Țara Românească, Moldova și Transilvania sub Mircea cel Mare, lancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare și alți voievozi și domni, până la făptura de unitate politică a tuturor românilor sub sceptrul lui Mihai Viteazul, din 1599-1600.

Prima Unire politică a tuturor Românilor în plin Ev Mediu nu a durat prin timp. Ea, însă, a dat sensul istoriei spre Marea Unire din 1918. Cele peste trei secole de plămădire și de biruință a națiunii române, în conturul teritorial al României din 1 Decembrie 1918, au fost și succesul națiunilor erupene, în efortul general, dar de întâietate, de progres al Lumii.

Închiderea marelui proces al formării statelor naționale la sfârșitul Primului Război Mondial a dat omenirii calea justă, firească și logică a mișcării prin timp.

Așezarea Europei în fruntea civilizației și creației umane în ultima sută de ani relevă trăinicia structurilor etno-politice din 1918, necesitatea păstrării acestora peste secole ca o condiție *sine qua non* a progresului omului european.

Statul național unitar român, desăvârșit în anul 1918, rămâne emblematic și după o sută de ani ca o construcție durabilă a istoriei în consens cu obiectivele și idealurile celorlalte națiuni.

Astăzi, când unii lideri politici, urmând ambițiile individuale ale celor care timp de un secol au uneltit la fundamentele pașnice ale conlucrării națiunilor, eșuând cu toții, impun unii termeni ce vizează dispariția sau șubrezirea celor de națiune și stat național, precum globalizarea, denotă deconectare de la sensul pozitiv al istoriei și de la valorile durabile create de oameni.

Așadar, sub sensul raționalului pozitivist, în unitate de viață istorică cu națiunile europene, Statul național unitar român, România, are durabilitate îndelungată prin timp, și dacă nu va fi vreun cataclism nuclear mondial va fi veșnic.

*
* *

Volumul *Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor. 100 de ani de la făurirea României Mari (1918-2018)*, inițiat, gândit și structurat de istoricul vâlcean Eugen Petrescu, cuprinde expresiile de conștiință și de obol științific ale istoriei și oamenilor de cultură români, adunate în cele peste 60 comunicări științifice și articole înscrise la Simpozionul Național de Istorie „România în Primul Război Mondial”, ediția a III-a – „Marea Unire. Centenar”, organizat la 16-17 noiembrie 2018, în municipiul Alba-Iulia, județul Alba, cuprins în programul Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, intitulat generic „Pe urmele eroilor și martirilor neamului”.

El devine astfel un adaus la ceea ce întruchipează spiritul istoric al neamului românesc și un omagiu către cei care ne-au făurit, cu mare jertfă eroică, o țară și o moștenire.

Dinică Ciobotea

